

Kuruyemiş, çeşitli bitkilerin meyve veya tohumlarının kurutularak ve işlenerek yenilir hale getirilmiş halleridir. Arkeolojik kaynaklar, yaklaşık 800 bin yıldır kuruyemişin tüketildiğini ortaya koymaktadır.

Türkiye’de iklim koşulları ve coğrafi bölge itibariyle kuruyemiş açısından oldukça şanslı olup fındık, incir, kayısı gibi birçok kuruyemişin ana üretim merkezi konumundadır. İlk fındık ihracatının 1907, ilk kuru üzüm ihracatının 1923 yıllarında yapılmış olması, kuruyemiş ticaretinin de oldukça eskilere dayandığını göstermektedir. Türkiye içinde bulunduğu iklim koşulları nedeniyle fındıktan incire, kuru üzümünden fıstığa ve cezive kadar kuruyemişin rahatlıkla üretilebilmektedir.

Kuruyemiş Sektörü Kapsamına Giren Ürünler		
Badem	Fındık	Antep Fıstığı
Ceviz	Yer Fıstığı	Hurma
Kuru Kayısı	Kuru İncir	Kuru Üzüm
Diğer Kuru Meyveler	Brezilya Cevizi ve Kaju	Makadamyaya Cevizi
Ayçekirdeği	Kabak Çekirdeği	Leblebi

Birleşmiş Milletler Tarım ve Gıda Örgütü (FAO)’nün 2011 verilerine göre Türkiye 430 bin tonluk fındık üretimiyle dünya sıralamasında açık ara önde görünmektedir. Türkiye’nin ardından İtalya (128 bin ton) ve ABD (34 bin ton) gelmektedir.

Türkiye, 2011 yılında 112 bin tonluk üretimi ile dünya fıstık üretim sıralamasında İran (472 bin ton) ve ABD (201 bin ton)’nin ardından üçüncü sırada yerini almıştır.

Ceviz üretiminde bakıldığında Türkiye ilk beş içerisinde yer almaktadır. 2011 yılında Türkiye 183 bin tonluk üretim kapasitesi ile Çin (1,6 milyon ton), İran (485 bin ton) ve ABD (418 bin ton)’nin ardından 4. sırada yerini almıştır.

Kuruyemiş sektörünün 2012 yılı itibariyle küresel ticaret hacmi 51,9 milyar dolardır. Bunun %18’ini (9,7 milyar dolar) kuru meyve, kalan %82’sini (42 milyar dolar) kuruyemişler oluşturmaktadır.

Türkiye dünya kuruyemiş ticareti içinde Amerika, Hindistan ve Almanya’nın ardından 4. sırada yer alırken, kuru meyve ticareti içinde 1. sırada yer almaktadır.

Türkiye’de iklim koşulları nedeniyle yetiştirilmediği için kaju ve hurma ve iç pazarda talep çok olduğu için yer fıstığı dışındaki bütün ürünlerde dengenin ülkemiz lehine pozitif olduğu görülmektedir.

(x1.000 ABD Doları)	Türkiye'nin İhracatı	Türkiye'nin İthalatı	Dünya İhracatı	Dünya İthalatı	Dünya Ticaret Hacmi	Türkiye Ticaret Hacmi	Türkiye'nin Küresel İhracattaki Payı (%)	Türkiye'nin Küresel İthalattaki Payı (%)	Dış Ticaret Dengesi
Ayçekirdeği (Çiğdem)	40.970	7.119	624.491	695.000	1.319.491	48.089	6,6	1,0	33.851
Brezilya Cevizi & Kaju	156	6.142	4.380.957	4.261.068	8.642.025	6.298	0,0	0,1	-5.986
Badem	65.268	102.222	919.346	613.965	1.533.311	167.490	7,1	16,6	-36.954
Fındık	1.058.786	5.513	1.627.167	1.569.949	3.197.116	1.064.299	65,1	0,4	1.053.273
Ceviz	60.099	141.955	2.313.878	1.981.642	4.295.520	202.054	2,6	7,2	-81.856
Antep Fıstığı	28.857	224	2.214.797	2.056.063	4.270.860	29.081	1,3	0,0	28.633
Leblebi	21.171	68	70.000	70.000	140.000	21.239	30,2	0,1	21.103
Makadamyaya Cevizi & Diğerleri	24.990	2.122	2.717.514	2.057.838	4.775.352	27.112	0,9	0,1	22.868
Yer Fıstığı - Toplam	4.908	22.830	4.652.067	3.793.779	8.445.846	27.738	0,1	0,6	-17.922
Yer Fıstığı	516	21.976	2.756.824	2.517.367	5.274.191	22.492	0,0	0,9	-21.460
İşlenmiş Yer Fıstığı Türevleri	4.392	854	1.895.243	1.276.412	3.171.655	5.246	0,2	0,1	3.538
200819 Grubu	639.884	8.745	2.793.266	2.771.409	5.564.675	648.629	22,9	0,3	631.139
KURU YEMİŞ - ARA TOPLAM	1.945.089	296.940	22.313.483	19.870.713	42.184.196	2.242.029	8,7	1,5	1.648.149
Hurma	4.423	12.268	797.173	692.553	1.489.726	16.691	0,6	1,8	-7.845
Kuru İncir	166.996	4.657	294.721	312.755	607.476	171.653	56,7	1,5	162.339
Kuru Üzüm	520.373	4.163	1.724.376	1.737.270	3.461.646	524.536	30,2	0,2	516.210
Kuru Kayısı	296.619	2.934	470.103	477.741	947.844	299.553	63,1	0,6	293.685
Diğer Kuru Meyveler	18.517	3.645	1.709.967	1.505.072	3.215.039	22.162	1,1	0,2	14.872
KURU MEYVE - ARA TOPLAM	1.006.928	27.667	4.996.340	4.725.391	9.721.731	1.034.595	20,2	0,6	979.261
GENEL TOPLAM	2.952.017	324.607	27.309.823	24.596.104	51.905.927	3.276.624	10,8	1,3	2.627.410

Kaynak: TÜKSİAD Kuruyemiş Sektör Raporu 2012 (www.trademap.org)

SEKTÖRDE YAŞANAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Türkiye içerisinde önemli bir yere sahip olan Konya’da kuruyemiş sektöründe yaşanan sorunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

1-Gıdalardaki aflatoksin miktarının tespiti amacıyla alınan numuneler mevcut yürürlükte bulunan “Gıdalardaki mikotoksin limitlerinin resmi kontrolü için numune alma, numune hazırlama ve analiz metodu kriterleri tebliği” kapsamında alınmakta. Ancak bu tebliğe göre özellikle ithalat ve ihracat için alınan numune miktarının fazla olduğunu düşünmekteyiz. Çünkü alınan çok miktardaki numuneden sadece cüz-i miktar alınıp analiz edilmekte. Geriye kalan miktar ise heba olmakta. Üründen alınacak numunenin tüm partiyi temsil edecek şekilde daha az miktarlarda alınması mümkün olabilir mi? Alınan numuneler mükelleflere geri verilebilir mi? Yeniden milli ekonomiye katkı sağlanabilir mi?

2-Aflatoksin numunelerine ait analizlerin değerlendirilmesinde kullanılan “Bulaşanlar Yönetmeliği”nde ki kuru meyve, kuru yemiş ilişkin değerlerin düşük olduğunu düşünmekteyiz. Dünya sağlık örgütü risk olarak 20ppb değerini belirlemiş iken, bizde bu değer 10ppb olarak uygulanmakta. Bu hususunda değerlendirilmesini talep etmekteyiz.

3-Yine özellikle aflatoksin ile ilgili numunelerde olumsuzluk durumunda, şahit numunenin aynı laboratuvarında analiz edilmesini uygun bulmuyoruz. İlk analiz sonucuna paralel bir sonuç çıkma ihtimali yüksek. Başka laboratuvarında başka personel tarafından değerlendirilmesinin daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

4-Üreticisi olduğumuz ürünlerin, satış yerlerinden alınan numunelerinin analiz sonuçları uygun çıkmadığı zaman o ürünün üreticisi olarak bizlerde sorumlu tutulmaktayız. Biz ise satış yerlerine sattığımız ürünlerle ilgili olarak görülen problemlerden dolayı sorumlu tutulmak istemiyoruz. Özellikle açık ürünlerin kime ait olduğu satıcının beyanına göre tespit edilmektedir. Ambalajlı ürünlerde üretici firmaların herhangi bir itirazı olamaz ancak açık ürünlerde bu husus istismara açık bir durumdur.

5-Numunelerle ilgili olumsuz bir durum çıktığında ceza-i işlem olarak kanunun, 40(d) maddesi yerine 40(i) maddesi değerlendirilebilir. Malatya’ da numune analiz sonucu uygun olmayan ürünlerde sorumlu ürün tedarikçisi kabul edilerek paketleyici firmadan izlenebilirlik istenmekte. Buna göre yasal işlem yapılmakta.

6- İthalatta sene başından beri uygulanan ön bildirim sisteminin kullanılabilir bir sistem olduğunu düşünmüyoruz. İthalat sürecini yavaşlattığını düşünüyoruz.

7-İthal edilen bitkisel ürünlerin bazılarında hem zirai karantina açısından kontrol yapılıyor hem de gıda yem şubesi kontrol ediyor. Bu; ürünlerin gümrüklü sahada ya da depoda uzun süre kalmasına dolayısıyla maliyetin artmasına neden oluyor.

8-Kuru yemiş ithalatında, ilimizde Aflatoksin ve pestisit için numune alınmakta. Bazı illerde bu ürünlerin ithalatında bu analizler yapılmadan da ithalata onay verildiğini

duyuyoruz. Bu tip ürünlerin ithalatında bu analizlerin yapılma zorunluluğu var mıdır? İlimizde pestisit analizi yapacak laboratuvar olmadığı için komşu illere gönderiliyor. Bu durum da zaman kaybına sebep oluyor.

9-İthal edilmek istenen ürünler tır yâda kamyon üzerindeki partiyi temsil edecek numune alınamayacağı gerekçesiyle numune alınmamakta. Eğer ürün araç üzerindeki numune alınabilirse ithalat işlemi daha hızlı bitirilebilecektir.

10-Laboratuvarlardan alınan analiz ücretinin fazla olduğunu düşünmekteyiz. Bu konunun da tekrar değerlendirilmesini talep ediyoruz.

11- Akredite olmuş laboratuvarlar hem zaman hem de ücret olarak çok uygun oldukları için mükellefin bu talebi hem ihracat da hem de ithalatta daha fazla karşılanabilir mi?